

lette Sagerne hurtige Behandling, hvilket jo netop her er Hovedsagen, som er opstillet som en Hovedopgave fra Først af, og hvilket Lovudkastet ogsaa har stillet sig som et Problem. — Jeg kommer nu til et Punkt, hvori jeg troer, at Loven ikke heldig har forandret det tidligere Udcast. Det er aldeles rigtigt fremhævet af den ærede første Taler, at man hos os med stor Conseqvents har gennemført Forhandlingsprincippet, og at vi i flere Henseender have følt os vel ved dette Princip i civile Sager; men ligesom det er min Overbeviisning, at man i criminelle Sager med en overordentlig fordærlig Conseqvents har gennemført Inquisitionsprincippet, og at det er vor store Opgave at komme bort fra det til Anklageprincippet, uden at Inquisitionsprincippet dog fuldstændig kan opgives, da det i visse Henseender under enhver Retsforfatning maa bevares, saaledes er det rigtignok min Overbeviisning, at vi hos os i civile Sager med altfor stor Conseqvents gennemføre Forhandlingsprincippet, og at det var ønskeligt om Dommerens Indflydelse paa Sagerne Afgjørelse kunde blive større, end den nu er i civile Sager. Det er dog Opgaven ikke blot i den criminelle Sag — i denne er det naturligt vigtig — men ogsaa i den civile Sag, at Sandheden kommer til at seire, og at man fra Statens Side gjør, hvad der er muligt at gjøre, for at den ikke skal ligge under. Hvor en Part mulig paa Grund af Umyndighed eller Ubevandretthed i Forholdene, ved ganske tilfældige Omstændigheder, mulig en ringe Uopmærksomhed, maatte unblade at forfølge Sagen paa den juridisk rigtige Maade, der synes det mig at være naturligt, at Dommeren, hvad der ogsaa er Tilfældet i flere andre Stater, faaer Indflydelse paa Sagerne Forhandling, naar vel at mærke Parterne møde selv og ikke ved Sagsførere.

Naar man vil forkaste det, ja da ville Parterne aldeles ikke eller kun meget vanskelig kunne møde i disse Sager. Det Simple, Naturlige og mindst Kostbare og det, som oftest vil føre til Sagens bedste Opklaring, det er, at Manden selv træder frem; at han klart, oprigtigt og simpelt fremstiller sin Sag, gjør

den Forbring, han efter sin Mening er berettiget til, men det vil efter det strenge Forhandlingsprincip let gaae tabt; det kan ikke nægtes, at man ved at gjøre det umuligt for Parterne selv at møde, ofte stiller Sagerne paa Spidsen, saaledes at Sandheden ikke kommer frem, ikke fordi Advocaterne ere slette Mennesker, men fordi de ganske naturlig i den Grad see paa deres Parts Tarv, og undertiden unblade at skaffe sig Visshed om Sagens sande Sammenhæng, — at de kunne fremsætte Benægtelser, og forsøge at komme med Beviser, som en Part selv ikke vil komme med. Naar man vil det Simple og Naturlige, da maa man lade Dommerne hjælpe Parterne. I det Udcast, der var forelagt de forskjellige Domstole til Betænkning, var der ogsaa væsentlige Bestemmelser i saa Henseende. Jeg skal saaledes fremhæve, at det hed i § 27: „Møder nogen af Parterne ikke ved Sagsfører, bortfalder for hans Vedkommende Forpligtelsen til at meddele Modparten skriftlig Fremstilling af Grundlaget for hans Procedure, og bør da Retten vejlede ham til at afgive rigtige Forklaringer om Sagens Sammenhæng og oplyse ham om, hvilke Skridt han til sit Tarv maa foretage“. Ligeledes er der i § 33 med Hensyn til Beviisførelsen lagt væsentlig og langt bethdningsfuldere Myndighed i Dommerens Hænder end i dette Udcast. I § 35 er der ligeledes med Hensyn til Undersøgelsen af Regninger, Handelsbøger og deslige af Sagkyndige neblagt en betydelig Myndighed i Formandens Haand, som jeg troer i mange Tilfælde vil lede til en bedre og sundere Afgjørelse af Sagen, end man kunde opnaae ved med den Strengthed at gennemføre Forhandlingsprincippet, som man har gjort ved at give efter for de Indstillinger, som ere fremkomne fra Rettens Medlemmer. — Et andet Punkt, jeg vil tillade mig at fremhæve, det er Dommernes Stilling ligeoverfor Meddomsmændene, eller hvad man nu vil kalde de sø- og handelskyndige Medlemmer. Jeg tillod mig strax, da denne Sag var for, at antyde, at det vistnok var ønskeligt saavidt muligt at adskille det Juridiske og Factiske i Sagens Behandling; jeg seer, at man her i Motiverne er gaaet let hen over dette Spørgsmaal, idet man siger, at det Dunst er blevet fremsat, men at